

ЗАКОН ЗА НАСЛЕДСТВОТО

В сила от 30.04.1949 г.

Обн. ДВ. бр.22 от 29 Януари 1949г., попр. ДВ. бр.41 от 21 Февруари 1949г., изм. ДВ. бр.275 от 22 Ноември 1950г., изм. ДВ. бр.41 от 28 Май 1985г., изм. ДВ. бр.60 от 24 Юли 1992г., изм. ДВ. бр.21 от 12 Март 1996г., изм. ДВ. бр.104 от 6 Декември 1996г., доп. ДВ. бр.117 от 10 Декември 1997г., доп. ДВ. бр.96 от 5 Ноември 1999г., изм. ДВ. бр.34 от 25 Април 2000г., изм. ДВ. бр.59 от 20 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г.

Глава първа. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 1. Наследството се открива в момента на смъртта в последното местожителство на умрелия.

Чл. 2. (1) Не може да наследява нито по закон, нито по завещание:

- а) който не е заченат при откриване на наследството и
- б) който е роден неспособен да живее.

(2) До доказване на противното този, който е роден жив, се смята за жизнеспособен.

Чл. 3. Не може да наследява като недостоен:

а) който умишлено е убил или се е опитал да убие наследодателя, неговия съпруг или негово дете, както и съучастникът в тия престъпления, освен ако деянието е извършено при обстоятелства, които изключват наказуемостта, или ако е амнистирано;

б) който е набедил наследодателя в престъпление, наказуемо с лишаване от свобода или с по-тежко наказание, освен ако набедяването се преследва с тъжба на пострадалия и такава не е била подадена;

в) който е склонил или възпрепятствувал наследодателя чрез насилие или измама да направи, да измени или отмени завещанието или който е унищожил, скрил или поправил негово завещание или съзнателно си е служил с неистинско завещание.

Чл. 4. (1) Недостойният може да наследява, ако наследодателят го е признал изрично за достоен чрез акт с нотариално заверено съдържание или чрез завещание.

(2) Недостойният, в полза на когото наследодателят е направил завещание, като е знаел причината за недостойнството, без изрично да го е признал за достоен, наследява само в границите на завещанието.

Глава втора. НАСЛЕДСТВО ПО ЗАКОН

Чл. 5. (1) Децата на починалия наследяват по равни части.

(2) Като деца на наследодателя се смятат и осиновените от него.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 41 от 1985 г., изм. - ДВ, бр. 47 от 2009 г., в сила от 01.10.2009 г.) При осиновяване по чл. 102 от Семейния кодекс осиновените и техните низходящи не наследяват роднините на осиновителя.

Чл. 6. Когато починалият не е оставил деца или други низходящи, наследяват по равно родителите или оня от тях, който е жив.

Чл. 7. Ако починалият е оставил само възходящи от втора или по-горна степен, наследяват по равно най-близките от тях по степен.

Чл. 8. (1) Когато починалият е оставил само братя и сестри, те наследяват по равни части.

(2) Когато починалият е оставил само братя и сестри заедно с възходящи във втора или по-горна степен, първите получават две трети от наследството, а възходящите - една трета.

(3) В случаите на предходните алинеи еднокръвни и едноутробни братя и сестри получават половината от това, което получават родните братя и сестри.

(4) (Нова - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) Когато починалият не е оставил възходящи от втора и по-горна степен, братя и сестри или техни низходящи, наследяват роднините по съребрена линия до шеста степен включително. По-близкият по степен и низходящият на по-близък по степен изключват по-далечния по степен.

Чл. 9. (1) Съпругът наследява част, равна на частта на всяко дете.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) Когато съпругът наследява заедно с възходящи или с братя и сестри, или с техни низходящи, той получава половината от наследството, ако то се е открило преди навършването на десет години от сключването на брака, а в противен случай получава 2/3 от наследството. А когато съпругът наследява заедно с възходящи и с братя и сестри или с техни низходящи, той получава една трета от наследството в първия случай и половината във втория.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) Ако няма други наследници по предходната алинея, съпругът получава цялото наследство.

Чл. 9а. (Нов - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) Когато към открито наследство се възстановява собственост върху имоти, одържавени или включени в трудовокооперативни земеделски стопанства или в други образувани въз основа на тях селскостопански организации, наследниците на последващ съпруг не наследяват, ако той е починал преди възстановяване на собствеността и от брака му с наследодателя няма родени или осиновени деца.

Чл. 10. (1) Низходящите на наследодателя, които са починали преди него или са недостойни, се заместват в наследяването по закон от своите низходящи без ограничение на степените.

(2) Починалите преди наследодателя или недостойни негови братя и сестри се заместват само от своите деца или внуци.

(3) Наследяването в тези случаи става по коляно.

(4) Заместването се допуска и в полза на лице, което се е отказало от наследството на

възходящия, когото замества, или което е недостойно да наследи същия.

Чл. 10а. (Нов - ДВ, бр. 117 от 1997 г.) Когато няколко лица са починали и не може да се установи последователността, в която е настъпила смъртта на всеки от тях, се счита, че по-възрастният е починал преди по-младия.

Чл. 11. (Доп. - ДВ, бр. 96 от 1999 г.) Когато няма лица, които могат да наследяват съгласно предходните членове, или когато всички наследници се откажат от наследството или изгубят правото да го приемат, наследството се получава от държавата, с изключение на движимите вещи, жилищата, ателиетата и гаражите, както и на парцелите и имотите, предназначени предимно за жилищно строителство, които стават собственост на общината, на чиято територия се намират.

Чл. 12. (1) Наследниците, които са живели заедно с наследодателя и са се грижили за него, получават в наследство обикновената покъщнина, а ако се занимават със земеделие и не са съответно възнаградени по друг начин - и земеделския инвентар на наследодателя.

(2) Сънаследници, които приживе на наследодателя са спомогнали да се увеличи наследството, могат, ако те не са били възнаградени по друг начин, да искат при делбата да се пресметне това увеличение в тяхна полза; увеличението може да се даде в имот или в пари.

Глава трета. НАСЛЕДСТВО ПО ЗАВЕЩАНИЕ

1. ОБЩИ РАЗПОРЕЖДАНИЯ

Чл. 13. Всяко лице, което е навършило 18 години и което не е поставено под пълно запрещение поради слабоумие и е способно да действа разумно, може да се разпорежда със своето имущество за след смъртта си чрез завещание.

Чл. 14. (1) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) Завещателят може да се разпорежда чрез завещанието с цялото си имущество.

(2) (Отм., предишна ал. 3 - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) Завещателните разпореждания във всички случаи не могат да накърняват запазената част (чл. 29).

Чл. 15. Две или повече лица не могат да завещават с един и същ акт нито в полза едно на друго, нито в полза на трети лица.

Чл. 16. (1) Завещателните разпореждания, които се отнасят до цялото или до дробна част от цялото имущество на завещателя, се наричат общи и придават качеството на наследник на лицето, в полза на което са направени.

(2) Завещателните разпореждания, които се отнасят до определено имущество, са частни и придават качеството на заветник.

Чл. 17. (1) Завещателните разпореждания могат да бъдат направени под условие или тежест.

(2) Общо завещателно разпореждане, направено под краен срок, се смята за завет на плодopolзуване върху цялото наследство или върху съответния дял; началният срок се смята за неписан.

Чл. 18. Всеки заинтересуван може да иска изпълнение на наложените със завещанието тежести. Неизпълнението на същите не влече след себе си унищожаването на завещателното разпореждане.

Чл. 19. (1) Заветът на една определена вещ е недействителен, ако завещателят не е собственик на тази вещ при откриване на наследството.

(2) Действителен е заветът на определено количество от родово определени вещи, макар в имуществото на завещателя да не е имало такива вещи при откриване на наследството.

Чл. 20. Завещателното разпореждане не произвежда действие, ако лицето, в полза на което е направено, умре преди завещателя.

Чл. 21. (1) Завещателят може да посочи едно или повече лица, които да придобият наследството или завета, в случай че наследникът или заветникът почине преди него или се откаже от наследството или от завета, или е недостоен да наследява.

(2) Но той не може да задължи наследника да запази и да предаде след своята смърт изцяло или отчасти полученото от него наследство на трето лице.

Чл. 22. (1) Наследникът по закон или по завещание има право да получи завета, който му е направен, дори и когато се откаже от наследството.

(2) Разпоредбите на чл. 48-54 се прилагат и за заветите.

2. ФОРМА НА ЗАВЕЩАНИЕТО

Чл. 23. Завещанието може да бъде нотариално или саморъчно.

Чл. 24. (1) Нотариалното завещание се извършва от нотариуса в присъствието на двама свидетели.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 104 от 1996 г., изм. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., в сила от 01.03.2008 г.) Завещателят изявява устно своята воля на нотариуса, който я записва така, както е изявена, след което прочита завещанието на завещателя в присъствието на свидетелите. Нотариусът отбелязва изпълнението на тия формалности в завещанието, като означава и мястото, и датата на съставянето му. След това завещанието се подписва от завещателя, от свидетелите и от нотариуса. За съставяне на нотариалното завещание нотариусът се ръководи от разпоредбите на

чл. 578, ал. 1 и 2 от Гражданския процесуален кодекс.

(3) Ако завещателят не може да се подпише, той трябва да укаже причината за това и нотариусът отбелязва неговото изявление преди прочитането на завещанието.

Чл. 25. (1) Саморъчното завещание трябва да бъде изцяло написано ръкописно от самия завещател, да съдържа означение на датата, когато е съставено, и да е подписано от него. Подписът трябва да бъде поставен след завещателните разпореждания.

(2) Завещанието може да бъде предадено за пазене на нотариуса в затворен плик. В този случай нотариусът съставя протокол върху самия плик. Протоколът се подписва от лицето, което е представило завещанието, и от нотариуса и се завежда в специален регистър.

Чл. 26. (1) Саморъчното завещание, предадено за пазене на нотариуса, може да бъде взето обратно, но само лично от завещателя.

(2) За връщане на завещанието се прави бележка в специалния регистър, която се подписва от завещателя, двама свидетели и нотариуса.

Чл. 27. (1) Лицето, в което се намира едно саморъчно завещание, трябва веднага след като узнае за смъртта на завещателя, да иска обявяването му от нотариуса.

(2) Всеки заинтересуван може да иска от районния съдия по мястото, където е открито наследството, да определи срок за представяне на завещанието, за да бъде то обявено от нотариуса.

(3) Нотариусът обявява завещанието, като съставя протокол, в който описва състоянието на завещанието и отбелязва за неговото разпечатване. Протоколът се подписва от лицето, което е представило завещанието, и от нотариуса. Към протокола се прилага книгата, на която е написано завещанието, приподписана на всяка страница от същите лица.

(4) Когато завещанието е било предадено за пазене у нотариуса (чл. 25, ал. 2), горните разпоредби се изпълняват от онзи нотариус, у когото се намира завещанието.

3. ЗАПАЗЕНА ЧАСТ И РАЗПОЛАГАЕМА ЧАСТ

Чл. 28. (1) Когато наследодателят остави низходящи, родители или съпруг, той не може със завещателни разпореждания или чрез дарение да накърнява онова, което съставлява тяхна запазена част от наследството.

(2) Частта от наследството вън от запазената част е разполагаемата част на наследодателя.

Чл. 29. (1) Запазената част на низходящи (включително и осиновените), когато наследодателят не е оставил съпруг, е: при едно дете или низходящи от него - $1/2$, а при две и повече деца или низходящи от тях - $2/3$ от имуществото на наследодателя.

(2) Запазената част на родителите или само на преживелия от тях е $1/3$.

(3) Запазената част на съпруга е $1/2$, когато наследява сам, и $1/3$, когато наследодателят е оставил и родители. Когато наследодателят е оставил низходящи и съпруг, запазената част на съпруга е равна на запазената част на всяко дете. В тия случаи разполагаемата част при едно дете е равна на $1/3$, при две деца е равна на $1/4$, а при три и повече деца е равна на $1/6$ от наследството.

4. ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ЗАПАЗЕНАТА ЧАСТ

Чл. 30. (1) Наследник с право на запазена част, който не може да получи пълния размер на тази част поради завещания или дарения, може да иска намалението им до размера, необходим за допълване на неговата запазена част, след като прихване направените в негова полза завети и дарения с изключение на обичайните дарове.

(2) Когато наследникът, чиято запазена част е накърнена, упражнява това право спрямо лица, които не са наследници по закон, необходимо е той да е приел наследството по опис.

Чл. 31. За да се определи разполагаемата част, както и размерът на запазената част на наследника, образува се една маса от всички имоти, които са принадлежали на наследодателя в момента на смъртта му, като се извадят задълженията и увеличението на наследството по чл. 12, ал. 2. След това се прибавят към нея даренията с изключение на обичайните такива според тяхното положение по време на подаряването и според стойността им по време на откриването на наследството за недвижимите имоти и по време на подаряване - за движимите.

Чл. 32. Завещателните разпореждания се намаляват съразмерно, без да се прави разлика между наследници и заветници, освен ако завещателят е разпоредил друго.

Чл. 33. Даренията се намаляват само след като се изчерпят завещаните имуществата, и то като се почне от последните дарения и се върви последователно към предшестващите.

Чл. 34. Когато на едно лице са завещани или подарени няколко имота, намалението се извършва по избор на това лице. Ако то не направи избор в дадения му от съда срок, постъпва се по реда на чл. 32-33.

Чл. 35. (1) Когато наследодателят е завещал плодopolзуване или пожизнена рента, доходът, съответно размерът на който надминава дохода от разполагаемата част, наследниците с право на запазена част, които получават голата собственост, имат изборно право или да изпълнят завещателното разпореждане, или да изоставят пълната собственост върху такава част от наследствения имот, която се равнява на разполагаемата част.

(2) Същото изборно право наследниците имат и когато наследодателят е завещал гола собственост върху имоти, доходът от които надвишава дохода на разполагаемата част.

(3) (Попр. - ДВ, бр. 41 от 1949 г.) Решението да се изпълни завещателното разпореждане може да бъде взето само със съгласието на всички засегнати наследници без този, в чиято полза то е направено.

(4) Същите правила се прилагат и когато плодopolзуването, рентата или голата собственост са учредени с акт за дарение.

Чл. 36. (1) Когато предмет на завета или дарението е недвижим имот и отделянето на част от него, за да се допълни запазената част на наследника, не може да стане удобно, в случай че

стойността на завещания или подарения имот, пресметната съгласно чл. 31, надвишава с повече от 1/4 разполагаемата част, имотът остава изцяло в наследството, а заветникът или надареният получават стойността на разполагаемата част. Ако не е надвишена 1/4, заветникът или надареният може да задържи целия имот и да възмезди наследника с пари според цената по време на намаляването.

(2) Когато заветникът или надареният е наследник със запазена част, той може да задържи целия имот само ако стойността му не надвишава разполагаемата част и неговата запазена част, взети заедно.

(3) Заветникът или надареният са длъжни да върнат плодовете от имотите, които надминават разполагаемата част, от деня на смъртта на наследодателя, ако искът за това е предявен в едногодишен срок от същата дата, а в противен случай - от датата на исковата молба.

Чл. 37. (1) Отчужденията на завещаните или подарени недвижими имоти, както и учредяванията на вещни права върху тях, извършени от заветниците или надарените, срещу които е постановено намалението, станали преди да е изтекла една година от откриване на наследството или след като е била вписана исковата молба за намалението, могат да се отменят по иск на наследника, ако той не може да допълни своята запазена част от имуществото на заветника или надарения и ако приобретателят не допълни запазената част в пари.

(2) Същото важи за земеделски и превозни машини от значителна стойност.

(3) Исковете трябва да се предявят, като се почне от последното отчуждение и се върви последователно към предшествуващите.

5. ОТМЕНЯВАНЕ НА ЗАВЕЩАНИЕТО

Чл. 38. Завещанието може да бъде отменено изрично с ново завещание или с нотариален акт, в който завещателят изрично заявява, че отменя изцяло или отчасти предишните си разпореждания.

Чл. 39. Последващото завещание, което не отменя изрично по-раншното, отменя само онези разпоредби в него, които са несъвместими с новите.

Чл. 40. Завещанието, което е отменено с последващо такова, остава отменено даже и когато последващото завещание не произведе действие поради това, че установеният наследник или заветник умре преди завещателя или се окаже недостоен, или се отрече от наследството или от завета.

Чл. 41. (Попр. - ДВ, бр. 41 от 1949 г.) (1) Отчуждението изцяло или отчасти на една завещана вещь отменя завета относно това, което е отчуждено, дори и когато вещта бъде отново придобита от завещателя или когато отчуждението бъде унищожено по други причини, а не поради порок в съгласието.

(2) Същото важи и когато завещателят преработи или промени завещаната вещь така, че тя изгуби предишната си форма и предназначение.

6. НЕДЕЙСТВИТЕЛНОСТ НА ЗАВЕЩАНИЕТО

Чл. 42. Завещателното разпореждане е нищожно:

- а) когато е направено в полза на лице, което няма право да получава по завещание;
- б) когато при съставянето на завещанието не са спазени разпоредбите на чл. 24, съответно чл. 25, ал. 1, и
- в) когато завещателното разпореждане или изразеният в завещанието мотив, поради който единствено е направено разпореждането, са противни на закона, на обществения ред и на добрите нрави; същото важи и когато условието или тежестта са невъзможни.

Чл. 43. (1) Завещателното разпореждане е унищожимо:

- а) когато е направено от лице, което по време на съставянето му не е било способно да завещава, и
 - б) когато е направено поради грешка, насилие или измама.
- (2) Грешката в мотива е причина за унищожение на завещателното разпореждане, когато мотивът е изразен в самото завещание и единствено поради него е направено разпореждането.

Чл. 44. (1) Искът за унищожение на завещателното разпореждане се погасява с изтичането на три години от деня, в който ищецът е узнал за причината на унищожимостта, и във всеки случай с изтичането на десет години от откриването на наследството.

(2) Ако узнаването предшества откриването на наследството, тригодишният срок тече от откриването.

(3) Възражението за унищожимостта не е ограничено със срок.

7. ИЗПЪЛНИТЕЛ НА ЗАВЕЩАНИЯТА

Чл. 45. (1) Завещателят може да възложи на едно или повече дееспособни лица да изпълнят завещателните му разпореждания.

(2) По искане на всеки заинтересуван районният съдия по мястото, където е открито наследството, може да определи срок за приемането на назначението, след изтичането на който, ако назначението не бъде прието, се счита, че назначеният се е отказал.

Чл. 46. (1) Изпълнителят на завещанието трябва да състави опис на наследственото имущество, след като покани наследниците и заветниците да присъствуват при опис.

(2) Той влиза във владението на наследственото имущество и го управлява, доколкото тия действия са необходими за изпълнение на завещателните разпореждания.

(3) Същият не може да отчуждава имотите на наследството освен при нужда и с разрешение на районния съдия, който се произнася, след като изслуша наследниците.

Чл. 47. Районният съдия може да освободи от длъжност изпълнителя на завещанието, ако той проявява небрежност, неспособност или действия, които са несъвместими с нужното доверие.

Глава четвърта. ПРИЕМАНЕ И ОТКАЗ ОТ НАСЛЕДСТВО

Чл. 48. Наследството се придобива с приемането му. Приемането произвежда действие от откриването на наследството.

Чл. 49. (1) Приемането може да стане с писмено заявление до районния съдия, в района на който е открито наследството; в този случай приемането се вписва в особена за това книга.

(2) Приемане има и когато наследникът извърши действие, което несъмнено предполага неговото намерение да приеме наследството, или когато укрие наследствено имущество. В последния случай наследникът губи правото на наследствен дял от укритото имущество.

Чл. 50. (Отм. - ДВ, бр. 60 от 1992 г.)

Чл. 51. (1) По искане на всеки заинтересуван районният съдия, след като призове лицето, което има право да наследява, му определя срок, за да заяви приема ли наследството или се отказва от него. Когато има заведено дело срещу наследника, този срок се определя от съда, който разглежда делото.

(2) Ако в дадения му срок наследникът не отговори, той губи правото да приеме наследството.

(3) Изявлението на наследника се вписва в книгата, предвидена в чл. 49, ал. 1.

Чл. 52. Отказът от наследството става по реда, указан в чл. 49, ал. 1; той се вписва по същия ред.

Чл. 53. Частта на отреклия се или на оня, който е изгубил правото да приеме наследството, уголемява дяловете на останалите наследници.

Чл. 54. (1) Приемането и отказът, направени под условие, за срок или за част от наследството, са недействителни.

(2) Приемането и отказът не могат да се оспорят поради погрешка.

Чл. 55. Когато след приемането на наследството се открие завещание, което не е било известно, наследникът не е длъжен да удовлетвори заветите по него извън стойността на наследството или ако те накърняват неговата запазена част. В тези случаи наследникът може да иска намаляването и на заветите по други завещания.

Чл. 56. (Попр. - ДВ, бр. 41 от 1949 г.) (1) Кредиторите на лицето, което се е отказало от наследството, могат да искат унищожението на отказа в своя полза, доколкото не могат да се удовлетворят от имуществата на наследника.

(2) Искът може да се предяви в едногодишен срок от узнаването за отказа, но не по-късно от три години след отказа.

Чл. 57. Когато наследникът умре, преди да е приел наследството или преди да се е отказал от него, всеки от неговите наследници може да приеме това наследство само ако приеме и наследството на своя наследодател; той може да се откаже от същото наследство, макар да е приел наследството на последния.

Чл. 58. До приемането на наследството лицето, което има право да наследява, може да управлява наследствените имущества и да упражнява владелчески иски за запазването им.

Чл. 59. (1) Когато лицето, което има право да наследява, е с неизвестно местожителство или макар местожителството му да е известно, но не е поело управлението на наследственото имущество, районният съдия, служебно или по искане на заинтересуваните, назначава управител на наследството.

(2) Управителят трябва да направи опис на наследственото имущество. Той предявява и отговаря по исковите относно наследствените имущества и задължения. За изпълнение на наследствените задължения, на заветите и за продажба на наследствените имоти той трябва да иска разрешение от районния съдия.

Чл. 60. (1) Наследниците, които са приели наследството, отговарят за задълженията, с които то е обременено, съобразно дяловете, които получават.

(2) Наследникът, който е приел наследството по опис, отговаря само до размера на полученото наследство.

Чл. 61. (1) Приемането на наследството по опис трябва да се заяви писмено пред районния съдия в тримесечен срок, откакто наследникът е узнал, че наследството е открито. Този срок може да бъде продължен от районния съдия до три месеца. Приемането се вписва по реда на чл. 49, ал. 1.

(2) Недееспособните, държавата и обществените организации приемат наследството само по опис.

Чл. 62. Приемането по опис от един от наследниците ползува останалите, но то не лишава последните от правото да приемат наследството направо или да се откажат от него.

Чл. 63. Описът се извършва по реда, предвиден в Гражданския процесуален кодекс.

Чл. 64. Наследникът е длъжен да посочи на районния съдия всички известни нему наследствени имоти, за да се впишат в описа, иначе губи изгодите, които са свързани с приемане на наследството по опис.

Чл. 65. (1) Наследникът, който е приел наследството по опис, управлява наследствените имущества, като е длъжен да полага грижа, каквато полага към собствените си работи. Той не може да отчуждава недвижимите имущества до пет години от приемането, а движимите - до три години освен с разрешение на районния съдия; в противен случай отговаря за задълженията на наследодателя неограничено.

(2) Наследникът дължи на кредиторите и заветниците сметка за управлението.

Чл. 66. (1) Когато наследството е прието по опис, всеки кредитор или заветник може да поиска районният съдия да определи реда и начина, по който наследникът ще плаща на кредиторите и заветниците. В случай че това не е направено, наследникът, който е приел наследството по опис, плаща на кредиторите и заветниците по реда, по който те предявяват пред него правата си.

(2) Кредиторите, които предявяват правата си, след като активът на наследството е изчерпан, имат обратен иск срещу заветниците. Искът трябва да бъде предявен в срок от три години от последното плащане.

Чл. 67. (1) (Попр. - ДВ, бр. 41 от 1949г.) Кредиторите на наследството и заветниците могат в тримесечен срок от приемането му да искат отделяне на имуществото на наследодателя от имуществото на наследника.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 34 от 2000 г., в сила от 1.01.2001 г.) Това отделяне се извършва за недвижимите имоти чрез вписване в партидите на недвижимите имоти на наследодателя по реда на Закона за кадастъра и имотния регистър, а за движимостите - чрез молба до районния съдия, която се вписва по реда на чл. 49, ал. 1.

(3) Кредиторите на наследството и заветниците, които са искали отделянето, се предпочитат пред тия, които не са го поискали. Когато отделянето е поискано от кредиторите и заветниците, предпочитание имат първите.

Чл. 68. Заветът на определена вещь се намалява съответно, когато останалото наследствено имущество не е достатъчно за изплащане на наследствените задължения.

Глава пета. ДЕЛБА НА НАСЛЕДСТВО

Чл. 69. (1) Наследникът може да поиска винаги делба, макар да има противно разпореждане от наследодателя.

(2) Всеки наследник може да иска своя дял в натура, доколкото това е възможно. Неравенството на дяловете се изравнява с пари. Имотите, които не могат да се поделят удобно, се изнасят на публична продажба.

(3) Наследникът - земеделец-стопанин, който живее във или близо до населеното място, където се намират наследствените непокрити недвижими имоти, за да допълни притежаваната от него земя до размер на средния тип частно трудово земеделско стопанство, може да изкупи от останалите сънаследници, които не живеят в същото населено място или близо до него или пък не се занимават със земеделие, падналите им се в дял непокрити недвижими имоти.

Чл. 70. (Попр. - ДВ, бр. 41 от 1949г.)Преди да се пристъпи към съставяне на дяловете, всеки сънаследник трябва да привнесе в наследството това, което дължи на наследодателя, а също и това, което дължи на другите сънаследници във връзка със съобствеността помежду тях. Ако той не извърши привнасянето в натура, сънаследниците, които имат право да го искат, получават в своя дял част от наследствените имущества, равна на дължимото по стойност, а ако е възможно - и по вид.

Чл. 71. (Отм. - ДВ, бр. 60 от 1992 г.)

Чл. 72. При съставяне на дяловете не се допуска разделянето на нивите на части, по-малки от 3 декара, на ливадите на части, по-малки от 2 декара, и на лозята и овощните градини на части, по-малки от 1 декар.

Чл. 73. (1) Всеки сънаследник съобразно своята наследствена част дължи обезпечение на сънаследника, който по причина, предшестваща делбата, е съдебно отстранен от полученото в дял имущество.

(2) Това обезпечение не се дължи, когато то е изключено с особена уговорка в акта за делбата или когато сънаследникът по своя вина е претърпял съдебно отстранение.

Чл. 74. (1) Делбата не може да бъде оспорвана поради погрешка, освен когато при извършването ѝ някой от сънаследниците е увреден с повече от 1/4 от стойността на дела му.

(2) Искът не може да бъде предявен след изтичането на 1 година от извършването на делбата.

(3) Унищожението не се допуска ако преди постановяване на решението от последната съдебна инстанция делът на увредения бъде допълнен в пари или натура от останалите сънаследници.

Чл. 75. (1) Когато при извършването на делбата бъде пропуснато някое наследствено имущество, то се поделва допълнително.

(2) Когато делбата е извършена без участието на някой от сънаследниците, тя е изцяло нищожна.

Чл. 76. Актовете на разпореждане на сънаследник с отделни наследствени предмети са недействителни, ако тия предмети не се падат в негов дял при делбата.

Чл. 77. (Попр. - ДВ, бр. 41 от 1949 г.) (1) Наследодателят може приживе да раздели имотите си между своите наследници, като включи в делбата и запазената част.

(2) Тази делба може да бъде извършена с акт за дарение или със завещание.

Чл. 78. (1) Делбата, в която наследодателят не е включил някой от наследниците с право

на запазена част, е недействителна.

(2) Сънаследник, който с делбата е увреден в своята запазена част, може да иска възстановяването ѝ от другите сънаследници. Когато делбата е направена с акт за дарение, тя може да бъде оспорена по реда на чл. 74.

Чл. 79. Ако в делбата не са включени всички имоти, които наследодателят е притежавал по време на своята смърт, неподелените имоти се делят съгласно закона, доколкото наследодателят не е разпоредил друго.

Чл. 80. При делбата приживе чрез завещание се прилага правилото на чл. 69, ал. 3.

Глава шеста. ДАРЕНИЕ

Чл. 81. (Отм. - ДВ, бр. 275 от 1950 г.)

Чл. 82. (Отм. - ДВ, бр. 275 от 1950 г.)

Чл. 83. (Отм. - ДВ, бр. 275 от 1950 г.)

Чл. 84. (Отм. - ДВ, бр. 275 от 1950 г.)

Чл. 85. (Отм. - ДВ, бр. 275 от 1950 г.)

Чл. 86. (Отм. - ДВ, бр. 275 от 1950 г.)

Чл. 87. (Отм. - ДВ, бр. 275 от 1950 г.)

Чл. 88. (Отм. - ДВ, бр. 275 от 1950 г.)

Преходни разпоредби

Чл. 89. (1) По наследства, открити след 16 октомври 1944 г., до влизането на този закон в сила наследственият дял на низходящите и на съпругата се определя съгласно разпоредбите на този закон.

(2) Извършените по такива наследства съдебни делби, по които разделителният протокол е влязъл в законна сила, както и доброволните делби остават в сила. Но заинтересованите наследници могат да искат изравняване на наследствените дялове в пари.

Чл. 90. (1) Завещанията, направени до влизането на този закон в сила във формите, предвидени в досега действащия Закон за наследството, запазват силата си.

(2) Разпореденията на чл. 14 се прилагат и относно завещанията, направени преди влизането на този закон в сила, ако наследството е открито след това.

Чл. 90а. (Нов - ДВ, бр. 60 от 1992 г., обявен за противоконституционен в частта, в която е предвидено, че завещание, съставено след включване в трудовокооперативни земеделски стопанства или други образувани въз основа на тях селскостопански организации на имоти на кооператори, собствеността върху които се възстановява по чл. 10, ал. 1 ЗСПЗЗ, няма действие за тези имоти с РКС № 4 от 1996 г. - ДВ, бр. 21 от 1996 г.) Завещание и продажба на наследство, съставено и извършена след одържавяване или включване в трудовокооперативни земеделски стопанства или в други образувани въз основа на тях селскостопански организации на имоти, собствеността върху които се възстановява, нямат действие за тези имоти.

Чл. 91. Давностният срок по чл. 50, считан от деня на влизането на този закон в сила, се прилага и за наследства, открити преди тази дата.

Чл. 91а. (Нов - ДВ, бр. 60 от 1992 г.) При наследство, в което влизат имоти, одържавени или включени в трудовокооперативни земеделски стопанства или в други образувани въз основа на тях селскостопански организации, собствеността върху които се възстановява, отказът от наследство, извършен след одържавяването, съответно включването на имотите, няма действие по отношение на тези имоти. Те се смятат за новооткрито наследство по смисъла на чл. 1 от закона.

Чл. 92. Срокът по чл. 56 започва да тече от влизането на този закон в сила за наследства, открити по-рано.

Чл. 93. Настоящият закон влиза в сила в срок от три месеца от публикуването му в Държавен вестник.

Преходни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА НАСЛЕДСТВОТО

(ОБН. - ДВ, БР. 60 ОТ 1992 Г.)

§ 9. Отмяната на срока за приемане на наследството по отменения чл. 50 се отнася както за откритите преди влизане на този закон в сила наследства, по които в срока не е направено възражение за изтекла давност, така и относно имотите, собствеността върху които се възстановява.

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ ГРАЖДАНСКИЯ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС**

(ОБН. - ДВ, БР. 59 ОТ 2007 Г., В СИЛА ОТ 01.03.2008 Г.)

§ 61. Кодексът влиза в сила от 1 март 2008 г., с изключение на:

1. част седма "Особени правила относно производството по граждански дела при действие на правото на Европейския съюз";

2. параграф 2, ал. 4;

3. параграф 3 относно отмяната на глава тридесет и втора "а" "Особени правила за признаване и допускане изпълнение на решения на чуждестранни съдилища и на други чуждестранни органи" с чл. 307а - 307д и част седма "Производство за връщане на дете или за упражняване на правото на лични отношения" с чл. 502 - 507;

4. параграф 4, ал. 2;

5. параграф 24;

6. параграф 60,

които влизат в сила три дни след обнародването на кодекса в "Държавен вестник".

**Преходни и Заключителни разпоредби
КЪМ СЕМЕЙНИЯ КОДЕКС**

(ОБН. - ДВ, БР. 47 ОТ 2009 Г., В СИЛА ОТ 01.10.2009 Г.)

§ 18. Този кодекс влиза в сила от 1 октомври 2009 г.